

2023-12-18

Försvarsdepartementet
Enheten för samordning av samhällets krisberedskap

Remissvar betänkandet ”En modell för svensk försörjningsberedskap” (SOU 2023:50)

TCO önskar avge yttrande över betänkandet ”En modell för försörjningsberedskap” (SOU 2023:50). TCO:s medlemsförbund organiserar cirka 1.2 miljoner tjänstemän i privat och offentlig sektor.

Sammanfattning av TCO:s synpunkter:

TCO tillstyrker den modell för försörjningsberedskapen i Sverige som utredningen föreslår. TCO vill dock lämna följande synpunkter:

- Sektorsmyndigheternas försörjningsanalyser och den Nationella försörjningsanalysen som MSB föreslås ansvara för måste även omfatta kompetensförsörjning.
- Beredskaps- och sektorsmyndigheterna bör inhämta uppgifter från de fackliga organisationerna i den del av försörjningsanalyserna som avser kompetensförsörjning.
- TCO och de övriga fackliga centralorganisationerna bör vara representerade i Försörjningsberedskapsrådet som föreslås inrättas på MSB.
- De principer för finansiering av försörjningsberedskapen som föreslås i utredningen är väl avvägda men det är av stor vikt att företag, kommuner, regioner och statliga myndigheter också i praktiken får de resurser som krävs för en fungerande försörjningsberedskap.
- Finansieringsprinciper bör finnas också för den statliga sektorn och tillskott avsedda att täcka beredskapsuppgifterna får inte urholkas av generella besparingskrav.

Kompetensförsörjningen

Det största hindret mot att på lång sikt kunna ha en fungerande försörjningsberedskap av samhällsviktiga varor och tjänster är bristande tillgång på medarbetare med rätt kompetens. TCO anser att det belysts för svagt i utredningen och att det saknas förslag som säkerställer att kompetensförsörjningen blir en del av försörjningsanalyserna.

I såväl offentligt finansierade sektorer som vården och polisen, och i det privata näringslivet saknas medarbetare. Mellan 2022–2032 kommer behovet av ytterligare medarbetare öka med 175 000 i

näringslivet, med 75 000 i kommuner och regioner och 15 000 i staten, enligt beräkningar från Svenskt Näringsliv och SKR. Sammanlagt innebär det att det kommer krävas ytterligare 265 000 medarbetare till 2032. Samtidigt kommer bara 144 000 fler vara i sysselsättning 2032.

Brist på medarbetare finns också inom de specifika sektorsområden som försörjningsanalyserna, enligt förslaget, ska omfatta. Exempelvis visar Socialstyrelsens planeringsunderlag för regionernas kompetensförsörjning att samtliga regioner anser att det är stort gap mellan tillgång och efterfrågan på specialistutbildade sjuksköterskor. Även när det gäller grundutbildade sjuksköterskor, psykologer och läkare, inte minst i primärvården, finns en brist. En liknande situation finns inom elförsörjningen. Energiföretagens medlemmar bedömer att det behövs rekrytera cirka 8 000 tekniker och ingenjörer de närmaste tre åren. Inte heller yrkesutbildningarna möter efterfrågan. År 2035 uppskattas det bli en brist på drygt 14 000 yrkesutbildade inom el enligt Svenskt Näringslivs rapport "Framtidens yrkesutbildning". Till detta kommer att även det militära försvaret enligt Överbefälhavarens beräkningar riskerar att sakna personal som kan möta de behov som följer av det säkerhetspolitiska läget. Det kan innebära att personer med rätt kompetens för uppgifter inom det civila försvaret i stället måste tjänstgöra i det militära försvaret.

Mot den bakgrunden anser TCO att det bör framgå av förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap att sektorsmyndigheternas försörjningsanalyser ska omfatta även kompetensförsörjningen. Av förordningen (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bör det framgå att den nationella analys som myndigheten ska göra, enligt utredningen förslag, även ska omfatta kompetensförsörjningen.

Uppgifter från fackliga organisationer

De fackliga organisationerna följer löpande utvecklingen av kompetensförsörjningen inom sina områden. Organisationerna har direktkontakt med medlemmar inom olika branscher vilket ger förutsättningar att tidigt se förändringar på arbetsmarknaden och beakta skiftningar i upplevelse av arbetsmiljö och liknande aspekter som kan påverka kompetensförsörjningen på längre sikt. TCO anser därför att myndigheterna inom ramen för sina analyser ska vara skyldiga att samråda med de fackliga organisationerna om frågor som rör kompetensförsörjningen och att det ska framgå av de förordningar som nämns ovan.

Försörjningsberedskapsrådet

TCO anser att de tre fackliga centralorganisationerna ska vara representerade i Försörjningsberedskapsrådet som föreslås inrättas på MSB. Förutom de skäl som anges i avsnittet ovan, om de fackliga organisationernas och erfarenheter och kunskap, understryks också partsmodellens betydelse genom en sådan representation. I Sverige finns goda erfarenheter av att lösa svåra samhällsutmaningar som berör arbetsmarknaden genom dialog mellan parterna.

Finansierings- och resursfrågor

Utredningen föreslår att fem principer ska vara vägledande för finansieringen av åtgärder som berör försörjningsberedskapen. Bland annat menar utredningen att staten ska vara huvudansvarig, att finansieringsprincipen ska gälla vid nya åtaganden och att näringslivet ska få kompensation för sådana åtgärder som inte är författningsreglerade. TCO ställer sig bakom de föreslagna principerna men anser, vilket utvecklas nedan, att finansieringsprinciper bör finnas även för den verksamhet som bedrivs av staten. Det bör även understrykas att det är viktigt att riksdag och regering också fattar beslut i enlighet med principerna. De senaste åren har såväl staten som regionerna och kommuner fått utökade uppdrag med anledning av det förändrade säkerhetspolitiska läget. Näringslivet har haft betydande kostnadsökningar på grund av inflationen och inför 2024 spås försämrad tillväxt och ökad arbetslöshet.

TCO anser att regeringen och myndighetsledningarna har ett stort ansvar för att MSB, samt berörda sektors- och beredskapsmyndigheter, får tillräckliga resurser och rätt förutsättningar i övrigt. Kraftigt utökade uppdrag på försörjningsberedskapens område kräver tillgång till rätt kompetens som inte finns fullt ut på myndigheterna idag. En risk är att det uppstår konkurrens om dessa resurser. Det finns därför skäl att berörda myndighetsledningar har en nära dialog med varandra och samarbetar kring sin kompetensförsörjning. Det kan ske genom att man gör gemensamma planer och utbyter uppgifter om sina behov. Varje myndighet behöver också ha ett systematiskt arbetsmiljöarbete som uppmärksammar och hanterar de arbetsmiljörisiker som uppstår när myndigheternas uppdrag kraftigt utvidgas på kort tid. Det är även viktigt att varje myndighet upprätthåller en god dialog med de fackliga organisationerna genom MBL eller partssamverkan.

De finansieringsprinciper som utredningen föreslår omfattar inte staten. TCO anser att sådana principer behövs och att de kan tas i samband med försvarsbeslutet 2024. En utgångspunkt måste vara att de eventuella resurstillskott som myndigheterna får inte "äts upp" genom generella besparingskrav. Idag sker besparingar per

automatik och löpande genom den årliga pris- och löneomräkningen av förvaltningsanslagen som innebär att anslagen räknas upp med en lägre takt relativt faktiska pris- och löneförändringar. Dessutom ställs besparingskrav genom enskilda riksdags- och regeringsbeslut, exempelvis genom den generella besparing som föreslås i budgetpropositionen för 2024, där de flesta myndigheters förvaltningsanslag minskas med 1 procent för åren 2024-2026. I besparingsförslaget undantas förvisso försvaret och rättsväsendet, men de allra flesta sektorsansvariga myndigheter samt beredskapsmyndigheter berörs.

TCO anser att detta sammantaget riskerar gå ut över implementeringen av de reformer som syftar till att stärka totalförsvaret. I ett större perspektiv riskerar besparingarna att försämra utsikterna för att landets beredskap ska stärkas.

MSB har lämnat ett underlag till regeringen avseende prioriteringar och resurser till det civila försvaret inför det försvarsbeslut som ska fattas 2025. TCO anser att för att samhället med styrka ska kunna hantera den allvarliga situation som Sverige befinner sig krävs att tillräckliga resurser avsätts på en nivå som säkerställer en långsiktig uthållighet för både försörjningen och samhället i stort. Det motsvarar den högsta resursnivån enligt MSB:s förslag.

Therese Svanström
Ordförande

Anders Printz
Utredare